

9. SEKCJA PRAWNA.

Ks. STAN. KOTOWSKI (Sandomierz)

Przymus i strach jako przyczyny nieważności małżeństwa według praktyki — Roty Rzymskiej

Referat dzieli się na trzy główne części:

- 1) Historia przymusu i strachu jako przeszkody unieważniającej małżeństwo.

- 2) Interpretacja ogólna kanonu 1087 Kodeksu Prawa Kanonicznego, gdzie jest mowa o przymusie i strachu.
- 3) Praktyka Roty Rzymskiej w wyjaśnianiu — kan. 1087 Kod. Prawa Kanonicznego.

1) *Część pierwsza* — podaje nam historię przymusu i strachu jako przeszkód tamujących w prawie rzymskim, które jest jednym z głównych źródeł prawa Kościoła i wyjaśnia nam historię tej przeszkody jako zrywającej w prawie kościelnym już od VI w., poprzez Glossatorów aż do Dekretów Grzegorza IX, gdzie już dokładnie podana jest nauka o przymusie i strachu.

2) *Część druga* — przedstawia nam naukę obecną Kościoła o przymusie i strachu zawartą w kan. 1087 Kod. Pr. Kan. Są tu wyliczone cechy, właściwości strachu, który wprowadza nieważność małżeństwa. Pierwszą z nich jest ciężkość strachu, drugą niesprawiedliwość, trzecią właściwość strachu jest to, że musi on być wywołany przez przyczynę zewnętrzną, a czwartą cechą (tego strachu) jest intencja zmuszającego, która nie musi dążyć wprost do połączenia osób niechętnych związkiem małżeńskim, a która jednak musi pozostawić zmuszonego w takiej sytuacji, że jedyną drogą wyjścia z niej to małżeństwo

3) *Część trzecia* — podaje nam praktykę Roty Rzymskiej w ogólności i w szczegółach odnośnie do spraw małżeńskich ze szczególnym uwzględnieniem przymusu i strachu.

Rota kieruje się w swej praktyce Instrukcją Św. Oficjum z 1866 r., która była źródłem dla kan. 1087 i swoją praktyką kilkunastuletnią. Decyzje Roty w tej sprawie możemy zawrzeć w sześciu paragrafach: § 1. — Kto ma prawo do oskarżania nieważności małżeństwa z tytułu przymusu i strachu? § 2. — Jakie są kryteria ciężkości strachu według praktyki Roty Rzymskiej, zawartej w jej Decyzjach? § 3. — Kiedy strach jest niesprawiedliwy? § 4. — Kiedy strach jest wywoływany przez przyczyny zewnętrzne? § 5. — Jaką konkretnie intencję musi mieć przymuszający, aby małżeństwo było nieważne? § 6. — Strach z uszanowania (*metus reverentialis*) jako przeszkoda zrywająca małżeństwo. Choć ta przeszkoda nie jest podana wprost i wyraźnie w Kodeksie, to jednak jest bardzo często przeszkodą zrywającą, jak mówi nam praktyka Roty.

Na zakończenie podane są trzy kwestie: 1) Prawna terminologia polska w wyrażaniu przymusu i strachu. 2) Analiza strachu według współczesnych pojęć psychofizycznych. 3) Przymus i strach jako przeszkody wadliwości zgody małżeńskiej w Prawie Małżeńskim Polskim — z 1945 r.